

HỌC VIỆN NGÂN HÀNG
KHOA LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

TIỂU LUẬN KẾT THÚC HỌC PHẦN

Học phần: Chủ nghĩa xã hội khoa học

ĐỀ TÀI: Quan điểm chủ nghĩa Mác-Lênin về gia đình và vấn đề xây dựng gia đình Việt Nam trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội

Giảng viên hướng dẫn: Nguyễn Thế Hùng

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thị Ngọc Anh

Lớp : K22HTTTA

Mã sinh viên : 22A4040188

Hà nội, ngày 13 tháng 1 năm 2021

MỤC LỤC

A.Phần mở đầu	3
1.Tính cấp thiết của đề tài	3
2.Mục đích , nhiệm vụ nghiên cứu	3
3. Đối tượng nghiên cứu.....	3
4.Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu.....	4
5. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn	4
B.Phần nội dung	4
Chương I Cơ sở lý luận chung về gia đình	4
1.Khái niệm về gia đình	4
2.Quan hệ giữa gia đình và xã hội	5
Chương II Cơ sở xây dựng gia đình trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội	7
Chương III Gia đình Việt Nam trong thời kì quá độ.....	8
1.Thực trạng của gia đình Việt Nam hiện nay	8
2.Giải pháp.....	9
Chương IV Liên hệ bản thân.....	11
C.Phần kết luận	11
Tài liệu tham khảo.....	13

A. Phần mở đầu

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong thời đại hiện nay, cùng với sự phát triển của xã hội với nhiều vấn đề mới nảy sinh, trong đó vấn đề gia đình cũng có nhiều biến đổi phức tạp là vấn đề của mọi dân tộc mọi thời đại. Ở châu Á nói riêng, người ta nói nhiều đến gia đình, văn hoá gia đình như một giải pháp để ngăn trở sự xâm lăng của văn hoá phương Tây. Và không chỉ có thế, các quốc gia châu Á trong đó có Việt Nam đang trải nghiệm trong một cuộc chuyển mình vĩ đại: thực hiện công nghiệp hoá - đô thị hoá với quy mô và tốc độ ngày càng gia tăng. Đồng thời với quá trình này ở Việt Nam là sự chuyển đổi sang cơ chế kinh tế thị trường. Có nhiên, những biến chuyển kinh tế - xã hội mãnh mẽ đó không thể tác động sâu sắc đến gia đình, một thiết chế lâu đời và bền vững song cũng hết sức nhạy cảm với mọi sự biến đổi của xã hội. Xuất phát từ bối cảnh trên đặt ra câu hỏi :thực trạng gia đình Việt Nam trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội như thế nào, những vấn đề gì đang đặt ra đối với gia đình Việt Nam hiện nay?

Bên cạnh đó, Đảng ta cũng rất coi trọng vấn đề về gia đình, Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX Đảng Cộng sản Việt Nam đã nhấn mạnh: “ Nêu cao trách nhiệm của gia đình trong việc xây dựng và bồi dưỡng các thành viên của mình có lối sống văn hóa , làm cho gia đình thực sự là tổ ấm của mỗi người và là tế bào lành mạnh của xã hội “.

2. Mục đích , nhiệm vụ nghiên cứu

- Phân tích khái niệm gia đình, vai trò, và các vấn đề xây dựng gia đình trong thời kì xã hội chủ nghĩa
- Khái quát lý luận chung của chủ nghĩa xã hộ khoa học về vấn đề gia đình và cơ sở xây dựng gia đình trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội

3. Đối tượng nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu : gia đình Việt Nam
- Phạm vi : Trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

- Tiêu luận nghiên cứu vẫn trên dựa vào những quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin về vấn đề gia đình và xây dựng gia đình Việt Nam trong thời kì quá độ
- Thống kê ,phân tích , nghiên cứu, tổng hợp chính sách văn kiện của Đảng và Nhà nước để làm rõ về gia đình và vấn đề xây dựng gia đình Việt Nam thời kì quá độ

5. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn

- Ý nghĩa lý luận :Giải thích vấn đề gia đình Việt Nam làm rõ vấn đề gia đình trong thời kì quá độ chủ nghĩa
- Ý nghĩa thực tiễn: giúp cho gia đình Việt Nam nhận thức rõ, đúng đắn để phát huy thừa kế những giá trị của gia đình truyền thống

B. Phần nội dung

Chương I Cơ sở lý luận chung về gia đình

1. Khái niệm về gia đình

- Gia đình là một hình thức cộng đồng xã hội đặc biệt, được hình thành, duy trì và củng cố chue yếu trên cơ sở hôn nhân và huyết thống. Như C.Mác đã nói “... hàng ngày tái tạo ra đời sống của bản thân mình , con người bắt đầu tạo ra những người khác , sinh sôi , nảy nở - đó là uquan hệ giữa vợ và chồng , cha mẹ và con cái , đó mới là gia đình “
- Gia đình là một thiết chế xã hội đặc thù, mộ hình ảnh “xã hội thu nhỏ “ , cơ bản chất của xã hội .
- Gia đình hình thành từ rất sớm và trải qua một quá trình phát triển lâu dài. lịch sử nhân loại có những hình thức hôn nhân: tạp hôn, đôi ngẫu , một vợ một chồng thì cũng có các hình thức gia đình : tập thể , cặp đôi , cá thể và cũng có các loại gia đình : một thế hệ , hai thế hệ và nhiều thế hệ

2. Quan hệ giữa gia đình và xã hội

2.1 Sự tác động của gia đình đối với sự phát triển của xã hội:

a. Gia đình là tế bào của xã hội:

- Gia đình có vai trò rất quan trọng đối với sự phát triển của xã hội, là nhân tố tồn tại và phát triển của xã hội, là nhân tố cho sự tồn tại và phát triển của xã hội. Gia đình như một tế bào tự nhiên, là đơn vị nhỏ nhất để tạo nên xã hội. Không có gia đình để tái tạo ra con người thì xã hội không tồn tại và phát triển được. Chính vì vậy, muốn xã hội tốt thì phải xây dựng gia đình tốt. Tuy nhiên mức độ tác động của gia đình đối với xã hội còn phụ thuộc vào bản chất của từng chế độ xã hội. Trong các chế độ xã hội dựa trên chế độ tư hữu về tư liệu sx, sự bất bình đẳng trong quan hệ gia đình, quan hệ xã hội đã hạn chế rất lớn đến sự tác động của gia đình đối với xã hội.

b. Gia đình là cầu nối giữa cá nhân và xã hội

- Mỗi cá nhân chỉ có thể sinh ra trong gia đình. Không thể có con người sinh ra từ bên ngoài gia đình. Gia đình là môi trường đầu tiên có ảnh hưởng rất quan trọng đến sự hình thành và phát triển tính cách của mỗi cá nhân. Và cũng chính trong gia đình, mỗi cá nhân sẽ học được cách cư xử với người xung quanh và xã hội.

c. Gia đình là tổ ấm mang lại các giá trị hạnh phúc

- Gia đình là tổ ấm, mang lại các giá trị hạnh phúc, sự hài hòa trong đời sống của mỗi thành viên, mỗi công dân của xã hội. Chỉ trong gia đình, mới thể hiện mối quan hệ tình cảm thiêng liêng giữa vợ và chồng, cha mẹ và con cái.

Gia đình là nơi nuôi dưỡng, chăm sóc những công dân tốt cho xã hội. Sự hạnh phúc gia đình là tiền đề để hình thành nên nhân cách tốt cho những công dân của xã hội. Vì vậy muốn xây dựng xã hội thì phải chú trọng xây dựng gia đình. Hồ chủ tịch nói: “Gia đình tốt thì xã hội tốt, nhiều gia đình tốt cộng lại thì làm cho xã hội tốt hơn”

Xây dựng gia đình là một trách nhiệm, một bộ phận cấu thành trong chỉnh thể các mục tiêu phấn đấu của xã hội, vì sự ổn định và phát triển của xã hội.

Thế nhưng, các cá nhân không chỉ sống trong quan hệ gia đình mà còn có những quan hệ xã hội. Mỗi cá nhân không chỉ là thành viên của gia đình mà còn là thành viên của xã hội. Không thể có con người bên ngoài xã hội. Gia đình đóng vai trò quan trọng để đáp ứng nhu cầu về quan hệ xã hội của mỗi cá nhân.

Ngược lại, bất cứ xã hội nào cũng thông qua gia đình để tác động đến mỗi cá nhân. Mặt khác, nhiều hiện tượng của xã hội cũng thông qua gia đình mà có ảnh hưởng tích cực hoặc tiêu cực đến sự phát triển của mỗi cá nhân về tư tưởng, đạo đức, lối sống.

2.2 Trình độ phát triển của xã hội quy định hình thức tổ chức, quy mô và kết cấu của gia đình:

- Quan điểm duy vật lịch sử đã chỉ ra rằng, gia đình là những hình thức phản ánh đặc thù của trình độ phát triển kinh tế. Trong tiến trình lịch sử nhân loại, các phương thức sản xuất lần lượt thay thế nhau, dẫn đến sự biến đổi về hình thức tổ chức, quy mô và kết cấu gia đình. Từ gia đình tập thể – với hình thức quần hôn, huyết thông; gia đình cặp đôi với hình thức hôn nhân đối ngẫu; đến gia đình cá thể với hình thức hôn nhân một vợ một chồng. Từ gd một vợ một chồng bất bình đẳng sang gia đình một vợ một chồng, vợ chồng bình đẳng. Tất cả những bước tiến trong gia đình đều phụ thuộc vào những bước tiến trong sản xuất, trong trình độ phát triển kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội của mỗi thời đại lịch sử.

Đặc điểm, đạo đức, lối sống trong gia đình cũng bị chi phối bởi những quan hệ xã hội. Vì vậy, trong mỗi chế độ xã hội khác nhau, có quan điểm khác nhau về tiêu chuẩn đạo đức, lối sống ...

2.3 Tính độc lập tương đối của gia đình:

Mặc dù, gia đình và xã hội có mối quan hệ biện chứng với nhau, nhưng gia đình vẫn có tính độc lập tương đối của nó. Bởi vì gia đình và quan hệ gia đình còn bị chi phối bởi các yếu tố khác như tôn giáo, truyền thống, pháp luật ... vì vậy, mặc dù xã hội có nhưng thay đổi nhưng một số gd vẫn lưu giữ những truyền thống của gia đình

Chương II Cơ sở xây dựng gia đình trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội

1. Cơ sở xây dựng gia đình trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội

- Nhà muốn chắc chắn phải có móng có nền. Gia đình muốn phát triển bền vững, đủ sức đối kháng với sóng gió cuộc đời phải có các cơ sở vững chắc. Theo quan điểm của Chủ nghĩa Mác-lênin, gia đình cần được xây dựng trên một số cơ sở sau:
  - Cơ sở kinh tế: Từng bước xóa bỏ chế độ kinh tế bất bình đẳng về giới xây dựng nền kinh tế mới tạo điều kiện cho kinh tế gia đình phát triển, đảm bảo cho đời sống của gia đình luôn ổn định.
  - Cơ sở chính trị: củng cố và hoàn thiện Nhà nước xã hội chủ nghĩa cùng hệ thống pháp luật về hôn nhân và gia đình cùng các chính sách khác để tạo cơ sở cho hôn nhân tự nguyện của gia đình.
  - Cơ sở văn hóa: Xây dựng nền văn hóa mới xã hội chủ nghĩa, kế thừa nét đẹp truyền thống, phát huy, sáng tạo cái mới đồng thời nâng cao nhận thức của người dân về xã hội.
  - Chế độ hôn nhân tiến bộ: Là hôn nhân tự nguyện, bình đẳng một vợ một chồng, được Nhà nước bảo đảm về mặt pháp lý.

Chương III Gia đình Việt Nam trong thời kì quá độ

1. Thực trạng của gia đình Việt Nam hiện nay

Gia đình luôn được xác định "là tế bào của xã hội". Xã hội càng phát triển, chức năng gia đình cũng có những chuyển đổi. Vì vậy, một thực tế rất rõ, ai cũng nhận thấy là hầu như mọi vấn đề của gia đình ngày nay đều là những vấn đề của xã hội với mức độ khác nhau:

- **Tích cực**

- Những gia đình vẫn duy trì mái ấm gia đình nhiều thế hệ, đã xuất hiện nhiều gia đình khá giả sống độc lập theo xu hướng hiện đại, văn minh, con cái phát triển khá toàn diện.
- Hình ảnh gia đình truyền thống với nhiều quan niệm về tôn ti trật tự, nôi dãi tông đường đã dần trở nên mờ nhạt mà thay vào đó là những kiểu gia đình mới với hai thế hệ được Mác-Lênin gọi là “gia đình hạt nhân”. Ở đó, những vấn đề về trọng nam khinh nữ, phân biệt đối xử đã mờ nhạt dần.

•

- **Tiêu cực**

- Cũng có những tác động tiêu cực ảnh hưởng đến gia đình khá nhanh, những hiện tượng như nền nếp gia phong bị xem nhẹ, nhiều giá trị văn hóa gia đình truyền thống có bị mai một, yếu tố thực dụng gia tăng, cũng như nhiều tệ nạn xã hội đang tiếp tục xâm nhập vào các gia đình, đặc biệt là lớp trẻ.
- Vấn đề bạo lực gia đình luôn luôn là vấn đề được quan tâm nhất : Theo thống kê về tình trạng bạo lực gia đình ở Việt Nam cho thấy “trung bình cứ 03 phụ nữ thì có gần 2 phụ nữ tức gần 63% bị một hoặc nhiều hơn một hình thức bạo lực thể xác, tinh thần, tình dục, kinh tế cũng như kiểm soát hành vi bạo lực do chồng gây ra trong cuộc đời và gần 32% phụ nữ bị bạo lực hiện thời trong 12 tháng vừa

qua” (theo Báo cáo điều tra quốc gia về bạo lực gia đình đối với phụ nữ ở Việt Nam năm 2019). Đáng báo động hơn nữa là bạo lực gia đình đang có xu hướng tăng trong những năm gần đây, nhất là bạo lực tình dục. Năm 2019 tỷ lệ phụ nữ bị chồng bạo lực là 13,3% cao hơn so với năm 2010 là 9,9% và tình trạng này đang có xu hướng “ trẻ hóa” đi tức là ở lứa tuổi càng trẻ thì tỷ lệ bạo lực càng cao, độ tuổi từ 18-24 là cao nhất với 13,9% (2019) cao hơn năm 2010 (5,3%). Bản thân chính tôi cũng từng chứng kiến không biết bao nhiêu vụ bạo lực gia đình, những ông chồng vũ phu, vui cũng đánh vợ, buồn cũng đánh, không vui không buồn cũng đánh và cũng có những trường hợp ngược lại, vợ bạo lực chồng nhưng tỷ lệ không cao lắm. Đây thực sự là tiếng chuông báo động đối với toàn xã hội.

- Trong bối cảnh của nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế hiện nay, chúng ta đang chứng kiến một hiện tượng khá bất ổn ở không ít gia đình, đó là việc thiếu vắng sự chăm sóc, giáo dục của các bậc cha mẹ đối với con cái. Sự thiếu quan tâm của cha mẹ đối với con cái có thể dẫn đến nhiều hậu quả tiêu cực cả về mối liên hệ tình cảm cha mẹ - con cái hoặc tăng thêm nguy cơ đối với các hành vi lệch chuẩn trong cuộc sống. Không ít trẻ em trong các gia đình không được cha mẹ quan tâm đã bỏ học, đi lang thang bụi đời, để cuối cùng rơi vào vòng xoáy của các tệ nạn xã hội như cờ bạc, nghiện hút, cướp giật, mại dâm, trộm cắp,... gần đây nhất nhiều cháu gái nhỏ bị xâm hại rất thương tâm

2. Giải pháp

Trong bối cảnh phát triển của nước ta hiện nay, để xây dựng được gia đình với mục tiêu cốt lõi là hạnh phúc ấm no thì ngoài việc thực hiện tốt các chính sách của nhà nước chúng ta cần chú ý một số giải pháp sau:

- Thứ nhất, Đảng và Nhà nước cần vận dụng sáng tạo quan điểm của Mác-Lênin về định hướng xây dựng gia đình mới từ đó có những chính sách, hướng đi phù hợp cho từng giai đoạn, thời kỳ.
- Thứ hai, kiện toàn hệ thống pháp luật ở nước ta nhất là về lĩnh vực hôn nhân và gia đình. Nâng cao sức mạnh của chế tài, mở rộng phạm vi điều chỉnh các hành vi, chống “lách luật”. Phạt nặng những trường hợp có hành vi bạo lực gia đình, phân biệt đối xử, bất bình đẳng, người thứ ba phá hoại hạnh phúc gia đình...
- Thứ ba, mỗi người dân chúng ta cần tự kiểm điểm lại bản thân, cải tạo lại suy nghĩ của chính mình. Có trách nhiệm hơn với gia đình, ra sức đấu tranh bài trừ các hủ tục, quan điểm sai trái. Xóa bỏ bất bình đẳng, giải phóng người phụ nữ.
- Thứ tư, tổ chức, giao lưu các ngày hội pháp luật, tuyên truyền và giáo dục thường xuyên về pháp luật cũng như các chính sách của nhà nước cho người dân, đặc biệt là đồng bào dân tộc thiểu số.
- Thứ năm, xây dựng chính sách phát triển kinh tế gắn chặt với phát triển gia đình để nỗi lo cơm- áo- gạo- tiền không còn là gánh nặng cho hôn nhân.
- Thứ sáu, xây dựng gia đình trên cơ sở kế thừa những nét đẹp của gia đình truyền thống đồng thời sáng tạo, tiếp thu những cái mới của nhân loại để củng cố và hoàn thiện gia đình mới.
- Thứ bảy, giới trẻ Việt nên tự cảnh tỉnh bản thân mình, hạn chế ảnh hưởng của các ấn phẩm trên mạng xã hội. Nhìn vào thực tế nhiều hơn, thay đổi cách suy nghĩ của bản thân về vấn đề hôn nhân.
- Thứ tám, nên sống thử trước hôn nhân. Đây là một biện pháp mới, khá hay, việc sống thử trước hôn nhân vừa tạo cơ hội để hai người có thời gian tìm hiểu nhau, vừa đề đối phương bộc lộ ra

những mặt xấu, từ đó có cái nhìn sâu sắc hơn về hôn nhân và có kết luận đúng đắn nhất.

- Thứ chín, tăng cường sức mạnh nội tại cho gia đình. Tạo điều kiện để vợ chồng có thời gian gần gũi nhau hơn, chia sẻ đắng cay ngọt bùi với nhau và chung tay chăm sóc con cái.
- Thứ mười, hạn chế sức ép từ gia đình và xã hội, hãy để hôn nhân là một cuộc hôn nhân đúng nghĩa chứ không phải một cái vỏ bọc hoàn hảo.

Chương IV Liên hệ bản thân

Từ xa xưa tới nay vấn đề gia đình luôn luôn được đặt lên trên hết . Gia đình là tổ ấm là nơi nuôi dưỡng chăm sóc giáo dục mỗi chúng ta nên người, là nơi tụ họp với bao tiếng cười hạnh phúc vui đùa có buồn đâu có nhưng sau tất cả khó khăn vất vả chúng ta vẫn luôn luôn ở bên nhau nhau. Vì vậy chúng ta cần phải :

Lên tiếng về những vấn đề bất bình trong cuộc sống như bạo lực gia đình, trọng nam khinh nữ ...Xây dựng gia đình ấm no hạnh phúc con cháu đề hề.

Là một sinh viên em không ngừng trau dồi kiến thức, tiếp thu học hỏi những văn hóa dân tộc , luôn luôn giữ vững niềm tin với Đảng Nhà nước trung thành với chủ nghĩa Mác- Lênin, và tư tưởng Hồ Chí Minh vĩ đại

C.Phần kết luận

“ Gia đình là tế bào của xã hội, tế bào có phát triển được thì xã hội mới có nền tảng để mà phát triển. Nhân loại đã trải qua hàng nghìn năm phát triển, ba cuộc cách mạng khoa học công nghệ. Ngày nay, dưới sức mạnh của cuộc cách mạng khoa học, công nghệ 4.0 đang đặt ra nhiều sức ép cho nhân loại.

Trong đó có nhiều nhân tố sẽ tác động không nhỏ đến gia đình. Vì thế, chúng ta cần phải có nhận thức đúng đắn về vấn đề này từ đó có phương pháp để bảo vệ và đưa gia đình tiến lên.

Việc nghiên cứu và làm bài viết này đã phần nào giúp em hiểu thêm về gia đình và những tình trạng tiêu cực không đáng có trong gia đình Việt Nam hiện nay. Từ đó có cơ sở để tìm hiểu ra nguyên nhân và đề ra những biện pháp, phương hướng khắc phục những tình trạng đó cũng như xây dựng gia đình hạnh phúc, kiện toàn mái ấm của mỗi con người.

Tuy nhiên thì trong quá trình nghiên cứu và thực hiện, do nền kiến thức còn chưa vững, hiểu biết hạn hẹp cũng như thời gian không cho phép nên bài viết không tránh khỏi những thiếu sót. Bài viết mới chỉ đi vào thực trạng ở Việt Nam mà chưa có sự mở rộng ra thế giới, chưa khái quát được hết các biến đổi trong các khía cạnh của gia đình. Em mong nhận được sự thông cảm, đóng góp ý kiến từ thầy cô cũng như bạn bè để bài viết lần sau của em được tốt hơn.

Tài liệu tham khảo

1. Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học - *Học viện chính trị Quốc Gia*.
2. Hướng dẫn học Chủ nghĩa xã hội khoa học – *CN. Đỗ Minh Sơn (Học viện công nghệ bưu chính viễn thông)*.
3. Chủ nghĩa xã hội khoa học NXB sách giáo khoa Mác -Lênin 1997
4. Báo Nhân Dân – Đại hội thứ XIII của Đảng
5. Báo cáo điều tra quốc gia về bạo lực đối với phụ nữ ở Việt Nam năm 2019 “ Hành trình để thay đổi” – *Quỹ dân số Liên Hiệp Quốc (UNFPA)*.

